

anaokulu • ilkokul • ortaokul • lise

3-6 YAŞ ARASI ÇOCUKLARIN GELİŞİM ÖZELLİKLERİ

3-6 yaş aralığı çocuğun kişiliğinin ana hatlarının oluşması sebebiyle önemli bir yaş dilimidir. Bundan dolayı bu dönemdeki çocukların yaş özelliklerini bilmek ve bu özelliklere uygun davranışlarda bulunmak çocuğun sağlıklı gelişimine önemli katkıda sağlamaktadır.

GELİŞİM NEDİR?

Gelişim çocuğun; öğrenmesi, anlaması, duyması, konuşması, etrafıyla ve kendisiyle ilişkileri, yürümesi, el kol hareketleri, oyunları gibi özelliklerini kapsayan bir süreçtir. Anne karnında başlar ve ömür boyu devam etmektedir. Gelişim **bilişsel**, **bedensel (motor)**, **duygusal-sosyal** ve **dil** gelişim alanları olmak dört gelişim alanında gerçekleşmektedir. Bu alanların her hangi birisindeki olumlu ya da olumsuz etki diğer gelişim alanlarını da etkilemektedir.

BİLİŞSEL GELİŞİM

3-6 yaş dönemindeki çocuk artık bilişsel gelişim evresinde dil ve sembolik düşünce yeteneğini kazanmıştır. Sembolik düşünme yeteneği; kavram geliştirme, dil, jestler, yaratıcılık, resim ve diğer sanatsal eylemler için temel oluşturmaktadır. Sembolik düşünme yeteneği özellikle oyunda kendini gösterir; çocuk artık hayali olarak nesnelere kullanmaya başlayabilir. Bu dönemde çocuk gördüğü şeylerin etkisi altındadır ve benmerkezcidir.

- Nesnelere arasındaki ilişkileri anlayabilir, eşleştirme yapabilirler.
- Uzun-kısa ayırımını yapabilirler.
- Basit-somut sınıflandırmalar yapabilirler (yiyecek, giyecek, hayvan gibi).
- Yaş ilerledikçe sayıları görsel olarak tanıyıp ezberleyebilirler.
- 5-6 yaşta haftanın günlerini sıralayabilirler.

- Dinlediđi bir öyküdeki bir kaç ana noktayı tekrar edebilirler.
- Yaşı ilerledikçe ana renklere ara renkleri de ilave edebilirler.
- 5-6 yaşta ev telefonu ve adresini söyleyebilirler.
- 5-6 yaşa doğru dikkat süresi de artar.
- Yaşına uygun yap-bozları yapabilirler.

Siz Neler Yapabilirsiniz?

- Kağıda üçgen, kare, daire resimleri çizerek aynılarını çocuğunuzdan çizmesini isteyebilirsiniz.
- Çocuđunuzla birlikte eşyalarının, giysilerinin, oyuncaklarının renklerini söyleyebilir, sayılarını sayabilirsiniz.
- Flash kartlarla resimlerdeki olayları sıralayabilirsiniz.
- Her gün çocuğunuza belirli bir süre ayırarak yaratıcılığını geliştiren oyunlar oynayabilirsiniz (yaşına uygun puzzle, lego vs.)
- Yaşına uygun "iki resim arasındaki farkı bulma", "labirent tamamlama", "bulmaca" gibi oyunlar oynayabilirsiniz.
- Sizin gözetiminiz altında, sizin çizdiğiniz şekilleri (önce düz çizgiden başlayarak) makasla kesebilir sonra bunları yapıştırabilirsiniz.
- Tam insan parçalarının olduğu resimler çizebilirsiniz.
- Nesnelere üzerinden zıtlık ve eş kavramlarını öğreten oyunlar yaratabilirsiniz.

BEDENSEL (MOTOR) GELİŞİM

Bedensel (motor) gelişim, yaşam boyu devam eden 'motor' becerilerde ortaya çıkan davranışların kontrol altına alınması sürecidir. Söz konusu olan davranışlar; duyu organları, zihin ve kasların birlikte çalışması ile ortaya çıkar. Bedensel (motor) gelişim baştan ayağa, içten dışa ve büyük kaslardan küçük kaslara doğrudur.

Küçük Kas Gelişimi

- Baş ve işaret parmağıyla küçük nesnelere tutabilir.
- Yardımsız kalem tutabilir.
- Makası tutabilir ve kâğıdı kesebilir.
- Bir resmin sınırlarını taşırmadan boyayabilir.
- 5-6 yaşta resimde; ev, adam, ağaç çizebilir.
- 5-6 yaşta koşarken yerden nesne alabilir.
- Modele bakarak, harfleri ve karmaşık küçük çizgileri taklit edebilir.
- Nokta nokta verilen resmin çizgilerini birleştirebilir.

- 5-6 yaşta 1'den 10'a kadar olan sayıları kopya edebilir.

Büyük Kas Gelişimi

- Atlayıp, zıplayıp, topa tekme atabilir. Parmak ucunda yürüebilir.

- Tek ayağı ile zıplayabilir.
- Yardımsız merdiven inip çıkabilir.
- Bardaktaki suyu dökmeden taşıyabilir.
- Öne doğru takla atabilir.
- Topu yakalayıp yere vurarak sıçratabilir.
- Yaşına uygun bisiklete binebilir.
- 5-6 yaşlarında denge tahtasında yürüebilir.

Siz Neler Yapabilirsiniz?

- Evinizin bir odasında ya da bahçede çocuğunuzun atlama, zıplama, top oynama, koşma gibi hareketleri yapabilmesi için ortamlar yaratabilirsiniz.
- Küçük kas hareketlerini geliştirebilmek için oyun hamurlarından küçük toplar yapabilir, masa başında boyama aktiviteleri yapabilirsiniz.
- Çocuğunuzun kendi başına yemek yemesine, giysilerini giymesine izin vermeniz hem küçük kas gelişimine fayda sağlar hem de öz güvenini geliştirmesine yardımcı olabilir.

DUYGUSAL-SOSYAL GELİŞİM

Çocuğunuzun fiziksel ve bilişsel gelişimi sürerken aynı zamanda sosyalleşmeye de devam etmektedir. 3-6 yaş arası çocuklar bedenlen, zekâ ve kişilik bakımından hızla büyümektedirler. Aynı zamanda geçmiş dönemlerde kazandıkları güven ve bağımsızlık duygularına paralel olarak çevrelerini genişletmekte, keşifler yapmaktadır.

- Bu yaşlarda çocuklar arkadaş edinebilir, grup oyunu oynayabilir, işbirliği yapabilirler.
- Size bazı basit ev işlerinde yardımcı olabilirler.
- Çevresindeki insanlara "günaydın, hoşça kal" gibi selamlaşma kelimeleri kullanabilirler.
- Sıra bekleyebilirler.
- Sorumluluk alabilir, aldığı sorumlulukları yerine getirebilirler.
- Kurallara uygun davranabilirler.
- Duygularını paylaşabilirler (üzgünüm, mutluyum).
- Oyun kurup kuralları belirleyebilirler.
- Ailesinden ayrılabilirler (okul vs. gibi durumlarda).
- Etrafındaki yetişkinleri taklit edebilirler.
- Eşyalarını, oyuncaklarını paylaşabilirler.

Siz Neler Yapabilirsiniz?

- Çocuğunuzu diğer yaşlılarıyla ve insanlarla iletişim kurabileceği sosyal alanlara götürebilirsiniz.

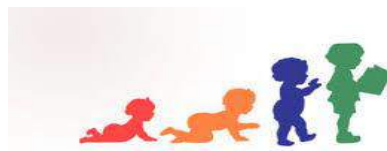
- Ev içinde sorumluluk almasını sağlayabilirsiniz; örneğin yemek masasını hazırlamada yardım, oyuncaklarını kendi başına toplaması gibi.
- Gün içinde yaşadığı olayları, okulda neler yaptığını anlatmasını isteyebilirsiniz. Bu sayede düşünme becerisini geliştirmesine yardımcı olabilirsiniz.
- Cinsel kimlik gelişimini yavaş yavaş kazanmaya başladığı için aynı cins ebeveyni ile vakit geçirmesi faydalıdır.
- Bir sorun yaşadığı zaman sorunun kaynağını bulması için ona zaman verebilirsiniz. Sorunun kaynağını bulduktan sonra birlikte çözüm üretebilirsiniz.
- Kendi kıyafetlerini giymesi, tuvalet ihtiyacını kendi karşılaması için yardımlarınızı kademeli olarak azaltabilirsiniz.
- Evinizin onunla ilgili olan kısımlarının kurallarını birlikte belirleyebilirsiniz; mesela yatma vakti, televizyon izleme vakti gibi.

DİL GELİŞİMİ

Dil gelişimi; seslerin, kelimelerin, sayıların, sembollerin kazanılması, saklanması ve dilin kurallarına uygun olarak kullanılmasını içeren bir süreçtir. Dil gelişimi, doğumdan itibaren başlar ve yaşam boyu devam eder. Dil ve öğrenme arasında önemli bir ilişki vardır. Ayrıca dil gelişimi sosyalleşmenin en önemli yapı taşlarından biridir.

- Yaş ilerledikçe cümle içinde kullandığı kelime sayısında artış görülür.
- Kendi kendine konuşur ve çok sık soru sorabilir.
- Olayları hikayeleştirerek anlatabilir.
- Düzgün ve net cümleler kurabilir.
- Konuşmalarındaki bebeksi ifadeler gittikçe azalır.
- Kelimelerin ne anlama geldiğini merak edebilir.
- Kendisini zamirle ifade edebilir.
- Konuşurken ses tonunu duruma göre değiştirebilir.
- "Dün" ve "yarın"ı anlamlı olarak kullanabilir.

Siz Neler Yapabilirsiniz?

- Çocuğunuza her gün bir resimli kitap okuyabilir, resimleri onun hikayeleştirerek anlatmasını isteyebilirsiniz.
- Günümüzde teknoloji kullanımı ne yazık ki çok küçük yaşlara kadar inmiştir. Bu teknolojik aletler tek taraflı iletişim sağladığından dolayı dil gelişimini olumsuz etkilemektedir. Bu sebeple bu aletleri daha az kullanmasını sağlayabilirsiniz.
- Sizin kullandığınız kelimelerin doğruluğu çok önemlidir. Birincil olarak sizden duyduklarını kullanmaktadır. Bu sebeple kelimelerinizi doğru kullanmanız faydalıdır.
- Günlük işleriniz sırasında onunla konuşabilir, sorular sorabilirsiniz.
- Birlikte kukla oynayabilirsiniz. Bu sayede hem bilişsel gelişimine, hem ince kas gelişimine, hem de dil gelişimine destek olabilirsiniz.

Yukarıdaki yazıda çocuğunuzun gelişim dönemlerindeki belli başlı özelliklerine değinilmiştir. Bu dönemlerde çocuğunuzun özelliklerini bilmek onun davranışlarını daha yakından anlamanız için ve dünyayı onun gözünden görebilmeniz için önem arz etmektedir. Unutulmamalıdır ki bu dönemdeki olumlu ya da olumsuz şeyler çocuğun ileride bir birey olarak da yaşamını etkilemektedir. Bilinçli ebeveynler = sağlıklı çocuklardır.

Kaynakça

- Yavuzer, H., **Çocuk Psikolojisi**, Altınkitaplar Yay. İstanbul, 1984
- Yörükoğlu, Prof. Dr. A., **Çocuk Ruh Sağlığı**, İstanbul, 1998

